

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ,
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА, ЕКОНОМІКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*для здобувачів спеціальності 051 Економіка
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

УДК 378.147.091.33-027.22:33(075.8)

ББК 74.580.252я73+66

К 96

Рецензенти:

Наталія МАЗУР, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка

Надія ОЛІЙНИК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка

*Затверджено Вченою радою природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол №1 від 24 січня 2023 р.)*

*Розглянуто та схвалено кафедрою економіки підприємства
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол №1 від 05 січня 2023 р.)*

Кушнір О.К., Боднарчук Т.Л.

К 96 **Методичні рекомендації щодо проходження виробничої практики з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності для здобувачів спеціальності 051 Економіка / О.К. Кушнір, Т.Л. Боднарчук Кам'янець-Подільський, 2023. 39 с.**

Методичні рекомендації відтворюють сучасні вимоги щодо проходження практик, де наведено зміст, завдання практики; перелік індивідуальних завдань; вимоги до оформлення звітної документації; порядок захисту результатів. Рекомендації є методичним забезпеченням практичного етапу процесу навчання і призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка та керівників практики.

УДК 378.147.091.33-027.22:33(075.8)

ББК 74.580.252я73+66

© Кушнір О.К., Боднарчук Т.Л.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ	6
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.....	7
3. БАЗИ ПРАКТИКИ.....	8
4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	8
5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	15
6. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ.....	17
7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	19
8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ.....	20
9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	21
ДОДАТКИ.....	23

ВСТУП

Виробнича практика здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка є невіддільною складовою навчального процесу. Проводиться з метою узагальнення і вдосконалення знань, практичних умінь та навичок на базі конкретного суб'єкта господарювання, оволодіння професійним досвідом та готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності, збору матеріалів для написання курсових проектів (робіт).

Проходження виробничої практики дозволяє здобувачам вищої освіти ознайомитись із сучасними методами майбутньої професії, допомагає формуванню у них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час роботи у реальних умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Практика здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців з вищою освітою та набуття ними компетентностей, професійних навичок і вмінь.

Проходження практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей згідно освітньо-професійної програми:

Загальні компетентності:

ЗК 02 – Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 04 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 07 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10 – Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 02 – Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК 07 – Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 08 – Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудоу відносин.

СК 10 – Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 12 – Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13 – Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка тривалість виробничої практики з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності складає чотири тижні. Строки проведення практики визначаються графіком навчального процесу.

Таблиця 1

**Графік
проведення виробничої практики**

Спеціальність (шифр, назва)	Курс	Вид практики, к-ть кредитів	Орієнтовний термін (№ тижня)	Тривалість (тижнів)	Семестр
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 051 Економіка	4	Виробнича, 6	25-28	4	8

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 «Економіка» є закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок стосовно діяльності підприємства, процесу розробки і прийняття господарських рішень.

Завданнями практики є:

- поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення дисциплін професійної підготовки;
- систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань з економічних дисциплін; застосування їх для вирішення конкретних виробничих завдань;
- набуття практичних навичок, умінь і знань з економічної роботи, а також підготовки, збору практичного матеріалу, організації роботи над курсовою роботою (з дисциплін управління підприємством/стратегія підприємства/економіка та організація інноваційної діяльності) та оформлення її результатів;
- здобуття поглиблених практичних знань, умінь, навичок, компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок щодо прийняття самостійних рішень під час професійної діяльності;
- виконання індивідуального завдання, критичне осмислення зібраного фактичного і статистичного матеріалу;
- апробування вміння та здатності викладати результати своєї роботи і відстоювати сформульовані наукові положення;
- виховання потреби систематично поповнювати свої знання для застосування їх у практичній діяльності;
- оволодіння методикою обробки та аналізу статистичних даних.

Очікувані результати від проходження виробничої практики:

ПРН 10 – Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12 – Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13 – Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 18 – Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 23 – Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Виробнича практика проходить відповідно до наказу ректора на визначених базах практики. Місцем проходження (базою) практики можуть бути суб'єкти господарювання міста, області, країни.

Під час проведення виробничої практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденники, які систематично перевіряються керівниками практики. Щоденник виробничої практики зберігається протягом терміну, визначеного діючими положеннями університету.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівників щоденник, методичні матеріали (програму, методичні рекомендації) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів (матеріали розміщені на платформі MOODLE);

- своєчасно прибути до бази практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, безпеки

життєдіяльності, протипожежної безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку;

- нести відповідальність за виконану роботу та її результати, показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;

- своєчасно надати викладачеві щоденник практики та звіт про її проходження. В термін, встановлений наказом ректора, скласти залік з практики.

3. БАЗИ ПРАКТИКИ

Базами практики є суб'єкти господарювання – підприємства (організації, установи), які відповідають наступним вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;

- можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;

- надання здобувачам вищої освіти права користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (організації, установи).

Визначення баз практики здійснюється адміністрацією університету на основі прямих договорів про співпрацю з підприємствами (організаціями, установами) незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Вибір місця проходження практики здобувач здійснює самостійно.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Відповідно до навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка (освітня програма Економіка підприємства) на виробничу практику з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності відводиться 180 год, що становить 6 кредитів, тривалість практики – 4 тижні.

ЗМІСТ

виробничої практики з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності

№ з\п	Зміст роботи	Терміни виконання завдань (днів.)	Форма звітності здобувача
1	2	3	4
	Настановча конференція: Ознайомлення з метою та завданнями практики, обов'язками практикантів, змістом роботи на період практики, вимогами до звітної документації. Інструктаж з охорони праці та техніки безпеки. Ознайомлення з методичними рекомендаціями щодо проходження практики	1	Щоденник
1.	Ознайомлення зі структурою підприємства, технологією і організацією виробництва та управління	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
2.	Вивчення системи управління витратами на підприємстві	1	Щоденник, формування документів до звіту
3.	Аналіз собівартості продукції та оцінка факторів, що на неї впливають	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
4.	Оцінка фінансово-економічних результатів та ефективності діяльності підприємства	1	Щоденник, формування документів до звіту
5.	Характеристика потенціалу підприємства	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
6.	Оцінка вартості нерухомого майна, машин і обладнання, нематеріальних активів	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
7.	Аналіз трудового потенціалу підприємства	1	Щоденник, формування документів до звіту
8.	Характеристика організаційно-виробничого планування на підприємстві	1	Щоденник, формування документів до звіту
9.	Аналіз фінансового планування та контролю на підприємстві	1	Щоденник, формування документів до звіту
10.	Ознайомлення з системою планування збуту та якості продукції на підприємстві	1	Щоденник, формування документів до звіту
11.	Загальна характеристика системи стратегічного управління на підприємстві	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
12.	Аналіз стратегічного потенціалу підприємства	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту

№ з\п	Зміст роботи	Терміни виконання завдань (днів.)	Форма звітності здобувача
1	2	3	4
13.	Опис системи стратегічного планування підприємства	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
14.	Характеристика рівня інноваційного розвитку підприємства	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
15.	Оцінка системи організації та управління інноваційною діяльністю на підприємстві	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
16.	Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
17.	Оцінка чинників, умов та перспектив інноваційного розвитку підприємства	1	Щоденник, формування матеріалів до звіту
	Виконання індивідуального завдання	1	Індивідуальне завдання
	Оформлення звітної документації за результатами виконаних завдань.	1	Оформлення звітної документації

Зміст практики з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та організації інноваційної діяльності

1. Ознайомлення зі структурою підприємства, технологією і організацією виробництва та управління.

Здобувач вищої освіти починає виробничу практику з вивчення організаційної і виробничої структури підприємства, розміщення його окремих структурних підрозділів. Ознайомлюється з виробничим напрямком підприємства, його структурою управління, а також особливостями формування власного капіталу. Керівник практики від виробництва повинен організувати екскурсію в цехи основного та допоміжного виробництва, ознайомити з технологією та структурою підприємства. Здобувач вищої освіти повинен вивчити структуру апарата управління і засвоїти функції його підрозділів. На основі зібраних даних необхідно скласти схеми організації управління підприємством, послідовності технологічного процесу виробництва тощо. При цьому, слід звернути увагу на такі питання: структура підприємства і апарат управління; характер виробництва: індивідуальне, серійне (дрібносерійне,

великосерійне) чи масове; технологія виготовлення продукції; джерела надходження сировини та матеріалів; обсяг виробництва.

Для характеристики структури підприємства, технології і організації виробництва здобувачу необхідно використати документи: статут або установчий договір; організаційну структуру підприємства; відомості про структуру управління.

2. Вивчення системи управління витратами на підприємстві.

Здобувач вищої освіти вивчає специфіку системи управління витратами на підприємстві. Досліджує особливості витрат як предмета управління. Аналізує основні задачі, покликані вирішувати управлінням витратами на підприємстві. Проводить аналіз витрат підприємства за їх видами у динаміці. Дає оцінку ефективності системи планування витрат, стимулювання економії ресурсів та зниження витрат. Визначає можливі чинники та умови економії ресурсів та оптимізації виробничої діяльності підприємства.

3. Аналіз собівартості продукції та оцінка факторів, що на неї впливають.

На цьому етапі здобувач аналізує витрати, що формують собівартість продукції (послуги). Знайомиться з принципами та особливостями калькулювання собівартості продукції (послуги) на підприємстві. Проводить калькулювання різних видів собівартості продукції (робіт, послуг). Аналізує методи обліку виробничих витрат й калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Вивчає особливості системи «директ-костинг» та системи «стандарт-кост». Обґрунтовує основні техніко-економічні фактори зниження собівартості продукції.

4. Оцінка фінансово-економічних результатів та ефективності діяльності підприємства.

Здобувач вищої освіти розраховує прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства, прибутковість і дохідність. Визначає джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Розраховує рентабельність: виробничих засобів підприємства, виробленої продукції, реалізованої продукції. Розраховує та аналізує показники ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності. Аналізує систему

«витрати – обсяг – прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень. Здійснює спробу зробити загальний висновок про фінансово-економічну ефективність господарської діяльності підприємства.

5. Характеристика потенціалу підприємства.

Здобувач досліджує ресурсний потенціал підприємства та його особливості; виробничий потенціал підприємства та його особливості; економічний потенціал підприємства та його особливості. Дає оцінку сукупного потенціалу підприємства. Визначає зовнішні та внутрішні фактори формування потенціалу підприємства, передумови формування потенціалу підприємства. Аналізує матеріальну основу потенціалу підприємства. Дає характеристику структурної моделі формування потенціалу підприємства.

6. Оцінка вартості нерухомого майна, машин і обладнання, нематеріальних активів.

Здобувач вищої освіти проводить оцінку землі за методичними підходами (експертної оцінки землі, капіталізації чистого операційного або рентного доходу від використання земельних ділянок, зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок, врахування витрат на земельні поліпшення, залишку для землі, середньозваженого коефіцієнта капіталізації, розбивки земельної ділянки). Досліджує фактори, що впливають на ціну земельних ділянок. Проводить оцінку будівель і споруд за методичними підходами (капіталізації доходів, дисконтованих грошових потоків, кошторисного розрахунку, питомих витрат на одиницю площ або об'єму, поелементний метод, строку життя, розбивки, порівняння продажів, валового рентного мультиплікатора). Досліджує техніко-технологічний потенціал підприємства та дає його характеристику. Проводить оцінку машин і обладнання за методичними підходами (розрахунку за ціною однорідного об'єкта, індексний метод, розрахунку за укрупненими нормативами, ринкових порівнянь, статистичного моделювання ціни). Здобувач проводить класифікацію нематеріальних активів. Проводить оцінку нематеріальних активів за методичними підходами (надлишкового прибутку, виграшу в собівартості, звільнення від «роялті», виділення частки ліцензіара в прибутку ліцензіата, вихідних витрат, відновлювальної вартості, вартості заміщення, порівняння продажів).

7. Аналіз трудового потенціалу підприємства.

Здобувач досліджує кадровий потенціал підприємства та його складові. Дає кількісну та якісну оцінку кадрового потенціалу підприємства. Здійснює характеристику індивідуально-кваліфікаційного потенціалу працівника. Аналізує зміни величини кадрового потенціалу. Проводить оцінку кадрового потенціалу підприємства (тестування, експертна оцінка, «асесмент-центру»).

8. Характеристика організаційно-виробничого планування на підприємстві.

На даному етапі здобувач вищої освіти розглядає систему планування виробничої діяльності на підприємстві, використовуючи набуті теоретичні знання щодо видів планування, нормативної бази планування, методологічних основ планових розрахунків. Аналізує структуру плану виробництва підприємства, особливості та механізми планування основних показників виробничої діяльності.

9. Аналіз фінансового планування та контролю на підприємстві.

Здобувач вищої освіти вивчає діючу на підприємстві систему розробки фінансових планів (цілі та завдання фінансового планування, етапи складання та форми планів), включаючи прогнозування фінансової діяльності, її поточне та оперативне планування. Визначає ефективність фінансового планування на підприємстві, порівнюючи фінансові цілі із результатами економічної діяльності. Характеризує механізм фінансового управління та контролю на підприємстві, процеси бюджетування.

10. Ознайомлення з системою планування збуту та якості продукції на підприємстві.

На даному етапі проводиться аналіз особливостей організації маркетингового планування на підприємстві, у тому числі, механізми дослідження споживчого попиту на продукцію (послуги), планування товарної та цінової політики, каналів розподілу. Здобувач робить спробу оцінки ефективності маркетингового планування та обґрунтування заходів стимулювання збуту. Аналізує діючу на підприємстві систему планування якості продукції (послуг), що включає цілі та вимоги до якості, ідентифікацію

показників якості, планування управлінської та виконавчої діяльності, програми якості.

11. Загальна характеристика системи стратегічного управління на підприємстві.

На даному етапі здобувач розглядає місію, основні цінності, стратегічні пріоритети та цілі підприємства. Визначає чинники, які впливають на стратегічну спрямованість підприємства та процес прийняття стратегічних рішень. Вивчає типи стратегій, які реалізуються на підприємстві, їхнє цільове скерування. Аналізує механізм реалізації стратегій підприємства, а також контролю за ефективністю даного процесу.

12. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства.

На даному етапі здобувач характеризує стратегічний потенціал підприємства та його складові: виробнича, управлінська, кадрова, фінансова, інформаційна, культурна, інноваційна тощо. Аналізує чинники та умови стратегічного розвитку підприємства. Оцінює результативність використання наявного потенціалу щодо досягнення стратегічних цілей.

13. Опис системи стратегічного планування підприємства.

Здобувач описує процес стратегічного планування сучасного підприємства та його основні етапи. Характеризує особливості складання стратегічного плану та визначення його складових частин: портфелю діючих стратегій, альтернатив, організаційно-контролюючого портфелю. Аналізує вплив зовнішнього та внутрішнього оточення підприємства на процес стратегічного планування.

14. Характеристика рівня інноваційного розвитку підприємства.

Здобувач характеризує рівень інноваційної активності підприємства. Визначає типи інновацій, які були впроваджені. Описує цілі реалізації інноваційних проєктів. Обґрунтовує механізми інноваційного розвитку підприємства. Аналізує вплив впроваджених новацій на показники господарської діяльності підприємства та його конкурентоспроможність.

15. Оцінка системи організації та управління інноваційною діяльністю на підприємстві.

На цьому етапі здобувачем вивчається організація управління

інноваційною діяльністю на підприємстві. Дається характеристика основних етапів інноваційного процесу. Визначаються особливості організації управління дослідженнями, розробками та впровадженням інновацій. Здійснюється оцінка місця та ролі організаційних структур в управлінні інноваційною діяльністю.

16. Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності.

На цьому етапі здобувач вивчає стратегію фінансування інноваційної діяльності підприємства. Знайомиться з механізмом фінансування інноваційної діяльності. Аналізує фінансові інструменти та індикатори інноваційної діяльності. Визначає джерела надходження та види інвестицій для фінансування інноваційних проєктів. Здійснює спробу обґрунтувати ефективність фінансування інноваційних процесів, їх вплив на діяльність підприємства загалом.

17. Визначення чинників, умов та перспектив інноваційного розвитку підприємства.

На даному етапі здобувач робить спробу обґрунтувати передумови та перспективи розвитку підприємства на інноваційних засадах. Визначає напрями інноваційного розвитку підприємства. Характеризує форми і методи стимулювання інноваційної діяльності в організації. Пропонує заходи стимулювання інноваційної діяльності для підприємства.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання надається здобувачу вищої освіти до початку практики керівником. Завдання можуть бути пов'язані з науково-дослідною роботою кафедри з держбюджетної та господарської тематики, підготовкою доповідей на наукову конференцію. Науково-дослідна робота в період практики має бути спрямована на підвищення фахового рівня підготовки здобувачів вищої освіти.

У процесі виконання індивідуального завдання виробничої практики здобувач вищої освіти повинен виявити:

- знання загальнотеоретичних, загальноекономічних, професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та

практичні питання економіки підприємства;

- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;

- вміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у конкретній галузі;

- вміння обґрунтовувати наукові висновки та конкретні пропозиції щодо вдосконалення організації та управління діяльністю досліджуваного об'єкту.

По закінченню практики здобувач вищої освіти подає на кафедру науковому керівнику обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства.

Перелік індивідуальних завдань:

1. Організація управління витратами з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства.

2. Напрямки покращення організації управління витратами.

3. Сутність та значення системи управління витратами в забезпеченні ефективності підприємства.

4. Інформаційне забезпечення управління витратами.

5. Стимулювання зниження витрат на виробничому підприємстві.

6. Оперативний аналіз собівартості продукції.

7. Особливості та порядок складання плану витрат підрозділу підприємства.

8. Внутрішня (трансфертна) ціна та методи її формування на підприємстві.

9. Фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища бізнесу на рівень ціни.

10. Завдання системи управління товарно-матеріальними запасами.

11. Оцінка та методи визначення потреб у виробничих запасах.

12. Управління витратами на оплату праці.

13. Економічний механізм управління нематеріальними активами.

14. Удосконалення системи управління витратами підприємства.

15. Шляхи підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

16. Основні фактори, які визначають вартість земельних ділянок сучасних підприємств.
17. Способи запобігання знеціненню машин та обладнання.
18. Особливості оцінки окремих видів нематеріальних активів підприємства.
19. Управління інтелектуальною власністю підприємства.
20. Вплив системи мотивації на величину трудового потенціалу підприємства.
21. Методи оцінки вартості бізнесу.
22. Ефект синергії та оптимізація структури потенціалу підприємства.
23. Нематеріальні активи та методи їх оцінки.
24. Потенціал підприємства як основа стратегії його розвитку.
25. Конкурентоспроможність підприємства, продукції, потенціалу.
26. Передкризовий стан, банкрутство. Проблеми кризи потенціалу підприємства.
27. Система антикризового управління потенціалом підприємства.
28. Методи виводу підприємства з кризового стану, їх ефективність.
29. Інтелектуальний потенціал підприємства; поняття, складові, направлення ефективного використання.
30. Стратегічне планування і управління потенціалом підприємства.
31. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства як системи заходів щодо використання наукового, науково-технічного і інтелектуального потенціалу підприємства.
32. Правила і принципи інвестиційної політики підприємства.
33. Стратегія інноваційної діяльності.
34. Контролінг – інструмент управління виробничою системою.
35. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства.

6. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Після закінчення практики здобувач вищої освіти звітує про виконання програми практики. Звіт повинен бути написаний під час проходження

практики і за змістом відповідати програмі та методичним рекомендаціям. В звіті здобувач повинен самостійно, досить детально і критично оцінити питання, передбачені програмою практики.

Звіт складається з двох частин: текстової та додатків.

У текстовій частині практикант описує проведену роботу відповідно до програми практики. У додатках мають бути документи, що ілюструють проведену роботу.

Звіт про проходження виробничої практики друкується за допомогою технічних засобів на аркушах білого паперу формату А4 (210×297 мм). Друк слід здійснювати шрифтом 14 Times New Roman.

Кожен розділ звіту має розпочинатися з нової сторінки, а підрозділи – продовжуються на тій же сторінці, після відступу в один рядок.

Поля в роботі повинні складати: ліве – 3,0 см; праве – 1,0 см; верхнє та нижнє – по 2,0 см.

Сторінки нумеруються з врахуванням титульної сторінки, проте номер проставляється починаючи з другої сторінки змісту. Нумери сторінок проставляються зверху сторінки з правої сторони арабськими цифрами без додаткових позначок.

Порядок оформлення ілюстрацій (малюнків, схем), таблиць, формул здійснюється згідно загальноприйнятих вимог (додатки В, Г).

При написанні звіту здобувач повинен давати посилання на інструктивні та нормативні матеріали, якими користуються при проведенні тієї чи іншої роботи на підприємстві.

Посилання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером їх в списку нормативних та інструктивних матеріалів з вказуванням номеру сторінки. Ця інформація по тексту виділяється двома квадратними дужками, наприклад, «...автор у праці [5, с. 8-10]...». Вказаний запис свідчить, що використовується інформація з джерела, яке зазначене в списку під номером 5 і викладена вона в ньому на сторінках з 8 по 10.

Крім посилань на джерела інформації, необхідно також робити посилання на ілюстрації, таблиці, формули, додатки, які наведені у звіті. Посилання на ілюстрації в тексті звіту містять порядковий номер ілюстрації і записуються

таким чином: «рис. 4.2», що означає, що автор посилається на 2 ілюстрацію 4 розділу.

При посиланні на таблиці звіту слово «таблиця» пишуть скорочено і таким чином запис-посилання має вигляд «табл. 4.1» При посиланні на формулу вказується її порядковий номер, наприклад: розрахунки проведемо за формулою (4.3). На додатки посилання здійснюють із скороченням слова «додаток», наприклад: «дод. А».

Звіт про проходження виробничої практики підкріплюється додатками. Додатки оформляються як продовження звіту і розміщуються після використаних джерел. Нумеруються вони в порядку появи посилань на них по тексту. Перед додатками, які додаються до звіту, вставляється аркуш з написом посередині «ДОДАТКИ».

Зліва рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і проставляється велика літера, що позначає цей додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Якщо в роботі один додаток, то він позначається як «Додаток А».

Список використаних джерел оформляється згідно вимог ДСТУ 8302:2015 (додаток Д).

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки практики підводяться на захисті виробничої практики і науково-практичній конференції на факультеті, а також на засіданні кафедри, ради факультету. Їх завдання: аналіз роботи практикантів, виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі; оцінка підготовки студентів; оцінка якості роботи по організації практики її керівниками, вироблення заходів щодо наступного поліпшення практики.

За результатами практики здобувачі здають звітні матеріали для перевірки та оцінювання. Аналіз звітних матеріалів дозволяє керівникам практики зробити висновки щодо рівня осмислення здобувачами набутого в процесі проходження практики досвіду, щодо ставлення їх до виробничої діяльності, до обраної

професії.

Підсумки роботи практикантів підводяться у формі захисту практики.

Після проходження практики здобувачі вищої освіти у десятиденний термін проходять опитування на сайті університету через «Анкету для студентів, які пройшли практику».

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Оцінка, отримана здобувачем вищої освіти, формується у документах відповідної форми (протоколах, заліково-екзаменаційних відомостях) університету.

Оцінювання результатів практики та визначення загальної оцінки, проводиться за критеріями оцінювання (таблиця 3) та шкалою оцінювання, наведеною у таблиці 4.

Таблиця 3

Критерії оцінювання практик здобувачів вищої освіти

Критерії	Бали
1. Виконання завдань практики	30
2. Наявність власних висновків і пропозицій	10
3. Зміст і культура ведення щоденника	10
4. Індивідуальне завдання	10
5. Результати захисту звіту з практики	40
Всього	100

Таблиця 4

Шкала оцінювання результатів практики: національна та ECTS

Рейтингова оцінка)	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані статистичні значення (у %)	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX		незадовільно
34 і менше	F		

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Березін О.В., Дуда С.Т., Міценко Н.Г. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2018. 307 с.
2. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посіб. К. : Каравела, 2012. 216 с.
3. Залуцька Х.Я. Стратегія підприємства : навч. посібник. Львів, 2017. 247 с.
4. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент : теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 446 с.
5. Кушнір О.К. Управління витратами : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 121 с.
6. Лисак В.Ю. Методичні рекомендації з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для студентів денної форми навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2015. 104 с.
7. Микитюк П.П. (ред). Інноваційний розвиток підприємства. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
8. Погріщук Б.В., Марченко О.І. Планування і контроль на підприємстві : підручник для студентів ВНЗ. Тернопіль : Крок, 2015. 682 с.
9. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навчальний посібник. Харків : ХНТУСГ, 2013. 198 с.
10. Семенов Г.А. та ін. Стратегія підприємства : навч. посібник. Запоріжжя, 2015. 351 с.
11. Солодкий В.О. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401 «Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2016. 52 с.
12. Филипенко О.М., Гросул В.А. Планування і контроль на підприємстві : навч. посібник. Харків : ХДУХТ, 2011. 326 с.

13. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. Головне управління статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Державне агентство з інвестицій та розвитку. URL : www.in.gov.ua.

3. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа. URL : www.difku.gov.ua.

4. Національний центр впровадження галузевих інноваційних програм. URL : www.innovations.gov.ua.

5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

ДОДАТКИ

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

З В І Т

**про проходження виробничої практики
з управління підприємством, стратегії підприємства, економіки та
організації інноваційної діяльності**

_____ (назва підприємства) _____

терміном з «20» лютого 2023 р. по «17» березня 2023 р.

галузь знань: **05 Соціальні та поведінкові науки**
спеціальність: **051 Економіка**
(освітня програма Економіка підприємства)

Гончарук Юлії Олегівни

Керівник практики від університету Боднарчук Т.Л., к.е.н., доцент
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Звіт захищений:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Дата захисту _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	7
1.1. Дослідження розвитку теорії інновацій.....	7
1.2. Сутнісна характеристика інноваційного потенціалу підприємств й основні підходи до його визначення.....	13
1.3. Системний підхід до вибору показників формування інноваційного потенціалу промислових підприємств.....	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	25
2.1. Сучасний стан та методи вимірювання інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості.....	25
2.2. Економічна характеристика підприємства та інтегральна оцінка інноваційного потенціалу підприємства.....	30
2.3. Дослідження існуючих методичних підходів до оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств.....	34
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	40
3.1. Методи державного регулювання інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості.....	40
3.2. Удосконалення методики формування та оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств.....	47
3.3. Оцінка впливу інноваційного потенціалу на ринкову вартість підприємства.....	53
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

(текст)

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ
ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Дослідження розвитку теорії інновацій

(текст)

1.2. Сутнісна характеристика інноваційного потенціалу підприємств й основні підходи до його визначення

(текст)

1.3. Системний підхід до вибору показників формування інноваційного потенціалу промислових підприємств

(текст)

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Сучасний стан та методи вимірювання інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості

(текст)

2.2. Економічна характеристика підприємства та інтегральна оцінка інноваційного потенціалу підприємства

(текст)

2.3. Дослідження існуючих методичних підходів до оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств

(текст)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Індикатори соціального розвитку. URL : <http://ukr.vipreshebnik.ru/upr-proekt/2510-indikatori-sotsialnogo-rozvitku.html> (дата звернення: 25.01.2022).
2. Турченко М.О., Швець М.Д., Карпан Т.С. Маркетинг : навч. посіб. Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. Рівне, 2010. 293 с.
3. Корніяка О.В. Особливості функціонування інституту бірж на українських землях у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. *Історія народного господарства та економічної думки України* : збірник наукових праць. 2011. Вип. 44. С. 171-179.
- 4.

ДОДАТКИ

Таблиця 1.1

Зіставлення позитивних і негативних сторін біржових інститутів

№ п/п	Аргумент проти бірж	Контраргумент на користь бірж
1.	Біржа відволікає капітали від виробництва, гальмуючи його розвиток.	По-перше, на біржі відбувається торгівля товарами, а, отже, даний інститут стимулює розвиток виробництва: чим більший оборот торгівлі, тим інтенсивнішим стає виробництво; по-друге, капітал на біржі функціонує у формі цінних паперів, таке розміщення свідчить про його вкладення у певне підприємство.
2.	Азарт наживи, який породжують біржові спекуляції, веде до втрати заощаджень людей з невеликими статками.	Діяльність бірж побудована таким чином, що участь у біржових операціях беруть, головним чином, заможні верстви населення.
4.	Біржові операції зумовлюють коливання вартості товарів та фінансових активів.	Цінові коливання зумовлені зміною попиту та пропозиції, а біржові операції є лише формою відображення цих змін.

складено автором на основі [1, с. 94-96]

Таблиця 2.2

Окремі фінансові показники діяльності суб'єктів господарювання будівельної галузі Хмельницької області за 2018-2022 рр.

№	Показники	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн.	1479515,5	1952542,7	2139745,0	3063865,4	4754141,1
2	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-56881,9	44771,0	92953,5	57689,0	193275,6
3	Рівень рентабельності (збитковості), %	2,0	2,3	4,3	1,8	4,1

сформовано автором на основі даних [10]

Таблиця 2.3

Соціальне спрямування Стратегії 2020

Пріоритети	Соціально спрямовані заходи
1	2
Адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її	Створення нових робочих місць в агропромисловому секторі, легкій промисловості, фармацевтичній галузі, виробництві середньо технологічної продукції

1	2
конкурентоспроможності	широкого вжитку; виробництво нових споживчих товарів
Переорієнтація системи продукування інновацій на ринковий попит і споживача	Максимізація задоволення попиту споживача
Створення привабливих умов для творців інновацій, стимулювання інноваційної активності підприємництва	Покращення якості освіти через підвищення стандартів початкової та середньої освіти; скорочення частки оплатної системи навчання у вищих навчальних закладах; нарощування мотивації наукової праці; стимулювання творчої активності; підтримка талановитих студентів та молодих вчених; стимулювання мобільності вчених; залучення молоді до вирішення питань щодо організації роботи наукових установ; покращення матеріального стимулювання наукової праці у різних секторах науки за рахунок створення спеціальних державних фондів; зменшення нормначального навантаження науково-педагогічних працівників задля збільшення часу на наукову роботу
Системний підхід в управлінні інноваційним розвитком, інформатизація суспільства	Поширення застосування в економіці нових знань; більш активне використання можливостей інформаційних технологій і електронних засобів комунікацій для людей

складено за джерелом [396]

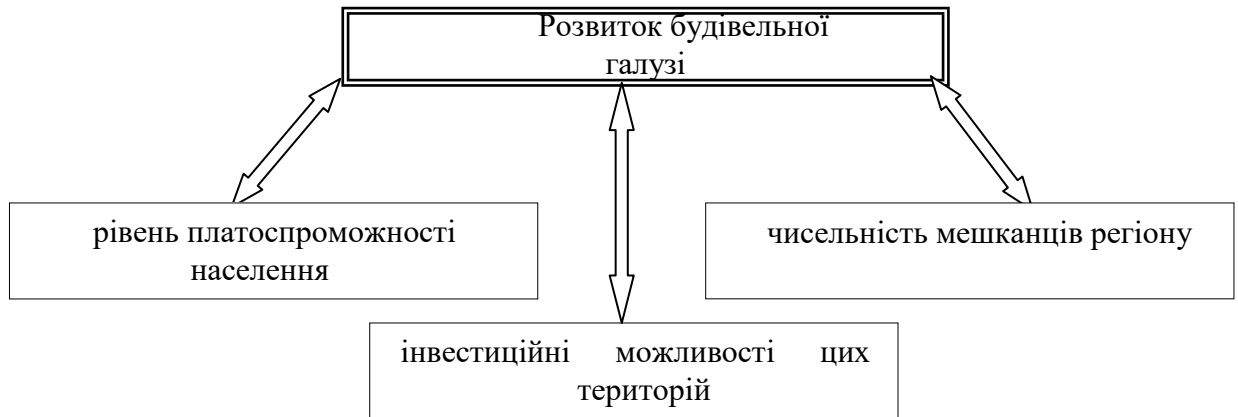

Рис. 1.2. Екзогенні чинники будівельної галузі

розроблено автором

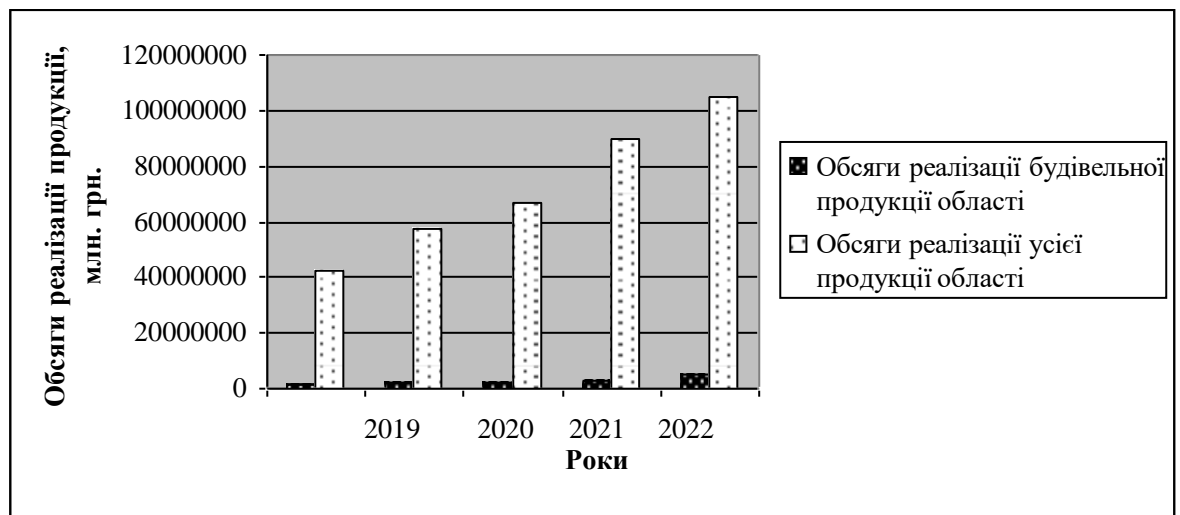

Рис. 2.3. Динаміка зростання частки обсягів реалізації продукції будівельної галузі в загальному обсязі реалізованої продукції області
побудовано автором на основі даних [10]

Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

Бібліографічний опис з одним автором
Мухін М.І. Педагогічні погляди і освітня діяльність Х.Д. Алчевської. Київ, 1979. 184 с.
Бібліографічний опис з двома авторами
Бантисhev О.Ф., Селюк А.В. Пастка для еліти. Київ, 2004. 290 с.
Бібліографічний опис з трьома авторами
Пеньковая А.И., Легач Е.И., Лотин А.В. Гомеопатия в Харькове. Харьков, 2004. 168 с.
Бібліографічний опис з чотирма та більше авторами
Веги развития и становления Харьковской станции скорой медицинской помощи / А.Е. Зайцев и др. Харьков, 2000. 56 с.
<i>або</i>
Веги развития и становления Харьковской станции скорой медицинской помощи. Харьков, 2000. 56 с.
<i>або</i>
Зайцев А.Е., Москаленко В.Ф., Пилипчук М.Д., Яворский В.С., Довбий Н.П. Веги развития и становления Харьковской станции скорой медицинской помощи. Харьков, 2000. 56 с.
Бібліографічний опис документу, що перекладений з іншої мови
Ницше Ф. Злая мудрость : пер. с нем. Москва, 1993. 240 с.
Ницше Ф. Веселая наука : пер. с нем. Москва, 1999. 576 с.
Бібліографічний опис документа з організацією як автором
Україна в цифрах. 2007 : стат. зб. / Держ. ком. статистики України. Київ : Консультант, 2008. 350 с.
Бібліографічний опис збірника
Культурна спадщина Слобожанщини : зб. наук.-попул. ст. Харків, 2010. Вип. 23. 228 с.
<i>або</i>

Культурна спадщина Слобожанщини. Харків, 2010. Вип. 23. 228 с.
Бібліографічний опис словника
Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, 2005. 1728 с.
Бібліографічний опис багатотомного видання (скорочена форма)
Енциклопедія історії України : в 10 т. / редкол. : В.А. Смолій та ін. Київ, 2003–2013. Т. 1–10.
Бібліографічний опис серіального документу
Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Бібліографічний опис окремого тому
Багалець Д.И., Миллер Д.П. История города Харькова за 250 лет его существования (1655–1905). в 2 т. Т. 1. Харьков, 2004. 569 с.
Бібліографічний опис частини документу
Франко І. Украдене щастя // І. Франко. Твори. Київ, 1966. С. 322–419.
Бібліографічний опис документу on-line
Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Загальне документознавство. URL : https://textbook.com.ua/dokumentoznavstvo/1473445811 (дата звернення : 26.09.2022).
Бібліографічний опис офіційного документу
Земельний кодекс України : офіц. видання: текст прийнятий ВР України 25 жовт. 2001 р. Київ, 2013. 171 с.
<i>або</i>
Земельний кодекс України. Київ, 2013. 171 с.
Цивільний кодекс України : чинне законодавство України зі змінами та доп. станом на 11 жовтня 2012 р. Київ, 2012. 272 с.
<i>або</i>
Цивільний кодекс України. Київ, 2012. 272 с.
Бібліографічний опис рецензії на книгу

Боянович В.М. Мужність // Прапор. 1964. № 3. С. 94–95. Рец. на кн. : Тютюнник Г.М. Журавлині ключі : поезії. Львів : Львів. кн.-журн. вид-во, 1963. 100 с.

або

Боянович В. М. Мужність : [рецензія]. *Прапор*. 1964. № 3. С. 94–95. Рец. на кн. : Тютюнник Г. М. Журавлині ключі : поезії. Львів, 1963. 100 с.

Бібліографічний опис патенту

Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Бібліографічний опис нормативного документу

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Київ, 2010. 16 с.

Бібліографічний опис дисертації

Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси : дис. доктора фіз.-мат. Наук : 01.03.02. Київ, 2005. 276 с.

або

Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси : дис. доктора фіз.-мат. наук. Київ, 2005. 276 с.

Бібліографічний опис автореферату дисертації

Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора фіз.-мат. Наук : спец. 01.03.02 «Прикладна математика та інформатика». Київ, 2005. 22 с.

або

Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора фіз.-мат. наук. Київ, 2005. 22 с.

Бібліографічний опис архівного документу

Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Ф. Х (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк.

Краткая докладная записка директора театра «Гезкульт» // Гос. архив Харьков. обл. Ф. Р-4488. Оп. 1. Д. 1. Л. 34–34 об.

[Про присвоєння 10 дивізіям Степового фронту найменування «Харківських»] // Держ. архів Харків. обл. Ф. 69. Оп. 2. Спр. 82. Арк. 50.

Аналітичний опис статті з продовжуваного видання

Шинкаренко Д.А. Особливості транспортного комплексу великого міста // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. 2013. № 1084. Вип. 39. С. 196–200.

або

Шинкаренко Д.А. Особливості транспортного комплексу великого міста. *Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1084. Вип. 39. С. 196–200.

Аналітичний опис статті зі збірника

Урсу Д.П. Историография как точная наука // Харків. історіогр. зб. 2010. Вип. 10. С. 99–125.

або

Урсу Д.П. Историография как точная наука. *Харківський історіографічний збірник*. 2010. Вип. 10. С. 99–125.

Аналітичний опис статті зі збірника on-line

Іващенко В.Л. Когнітивне термінознавство : перспективи розвитку // Термінол. Вісн. 2011. Вип. 1. С. 47–54. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2011_1_7 (дата звернення: 26.09.2022).

або

Іващенко В.Л. Когнітивне термінознавство : перспективи розвитку. *Термінологічний вісник*. 2011. Вип. 1. С. 47–54. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2011_1_7 (дата звернення 26.09.2022).

Аналітичний опис статті з друкованого журналу

Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. *Вища школа*. 2017. № 5–6. С. 48–55.

або

Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus // *Вища шк.* 2017. № 5–6. С. 48–55.

Вуколова К.В. Вплив соціальних категорій на характер мовлення та мовну поведінку осіб // *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2016, № 2(12). С. 205–211.

або

Вуколова К.В. Вплив соціальних категорій на характер мовлення та мовну поведінку осіб. *Вісн. Дніпропетр. ун-ту імені Альфреда Нобеля. Філол. науки*. 2016, № 2(12). С. 205– 211.

Аналітичний опис статті з журналу on-line

Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі // *Бібл. вісн.* 2016. № 4. С. 8–12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2022).

або

Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі *Бібліотечний вісник*. 2016. № 4. С. 8–12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2022).

Аналітичний опис статті з друкованої газети

Мнішек І. Село зі «звірячою» назвою та славетним минулим // *Слобідський край*. 2014. 16 жовт. (№ 124). С. 12.

або

Мнішек І. Село зі «звірячою» назвою та славетним минулим. *Слобідський край*. 2014. 16 жовт.

Аналітичний опис статті з газети on-line

Кобець В. Різдвяні свята з Василем Стусом. Літературна Україна. 2012. 2 лют. (№ 5). URL : <http://litukraina.kiev.ua/r-zdvyan-svyata-z-vasilem-stusom> (дата звернення 15.09.2022).